

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Vtrùm peregrini teneantur speciali ieiunio loci in quo versantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

possunt æquè diebus ieiunij ac aliis laborare; ac proinde à ieiunio excusantur, si reipsa laborem subeant. Ita declarauit Eugenius IV. (teste Siluest. v. Ieiunium, q. 2. r. & Rolélla, quem citat ibidem) quia multi DD. antea putabant non excusari, nisi qui necessitate aliqua compulsi, diebus illis laborarent. Vnde famuli & ancillæ solita ministeria etiam diebus ieiunij præstare debent, volentibus dominis, etiam si cum illis ieiunium constare nequeat.

43 Dixi, *ferè omnes*; quia si qui sint mechanici, vel alij, quorum labor sit exiguus, hi non sunt excusandi; vt sunt pictores, quorum opus est ingenij potius quàm virium, & ars ferè liberalis; sculptores, tonsores, factores; quibus Toletus addit etiam futores; quorum tamen ars videtur laboriosa.

Deinde eximuntur, qui damni vitandi, vel notabilis lucri (cuius occasio non semper datur) captandi causa laborant, etiam si ex officio non soleant; vt qui ad nundinas proficiscuntur, præsertim pedites; vel ad alia negotia, quæ commodè differri nequeunt. Denique omnes, qui officio suo fungi nequeunt cum ieiunio, etiam si labor non sit nisi ingenij; quia parum refert qualis sit labor, si non patitur secum ieiunij vsum.

44 Ob pietatem excusantur omnes, qui operibus præstantioribus vel maioris momenti incumbunt, quæ ipsi vnà cum ieiunio perficere non possunt: qualia sunt opera misericordie spiritalia & corporalia, & opera Religionis; vt concionari, docere, visitare infirmos, administrare Sacramenta, ornare templa, peregrinari ad loca sancta: si tamen hæc non possint commodè differri. Ratio est, Quia Ecclesia ita præcipit ieiunia, vt alia officia pietatis, quæ pro tempore & loco se offerunt, nolint impedire. vnde non est necesse vt hæc fiant ex voto, aut præcepto Superioris, vt docet Nauarr. num. 18. Malè tamen facit, qui peregrinationem, quam commodè poterat differre, potius instante ieiunio quàm alio tempore suscipit, vt ieiunio non teneatur. Excusatur etiam coniux, qui cum ieiunio debitum reddere coniugi non potest: & vxor, quam maritus ieiunare non permittit, eò quòd metuat eius valetudini, vel formæ, aut quia putat esse nimis debilem, &c. vt notat Tabiena, v. Ieiunium, num. 20. & Siluest. num. 15. Nauarrus n. 16. secus si fortè maritus id faciat in contemptum Ecclesiæ; vt si hæreticus vellet vxorem cenare, vt hac ratione ostendat vxoris factò se potestatem Ecclesiæ aspernari; tunc enim potius mors oppetenda quàm parendum.

45 Circa prædicta Notandum est, Cùm ieiunium Ecclesiæ duo contineat, abstinentiam à cibis vetitis, & abstinentiam à secunda refectio, vt dubit. 3. dictum est; quæ de exemptione ab ieiunij præcepto dicta sunt, intelligenda potissimum de exemptione à præcepto, qua parte vetat abstinentiam à secunda refectio; non autem quæ abstinentiam à carnibus & cibis vetitis: hæc enim sunt distincta præcepta. pauci enim sunt quibus concedatur vltus ciborum vitiorum; plurimi quibus secunda refectio. Vbi tamen esteuidens necessitas, etiam cibi vetiti conceduntur, absque vlla Superioris dispensatione. In dubio opus est dispensatione Superioris, qui respectu sæcularium est Ordinarius, & illo absentè, Parochus: nam & huic obereberrimos & quotidianos casus, potestas in hac lege Ecclesiæ dispensandi concessa est; vt passim DD. notant: respectu Religiosorum, Præla-

Exemptio à ieiunio quo modo intelligenda.

In dubio.

tus Regularis. Quibus tamen concessus vsus carnis, his etiam censetur permissa secunda refectio, vt docet Toletus lib. 6. cap. 3. quod tamen ex sententia Caietani & Nauarri limitauerim, habere locum, si ratione debilitatis naturæ, vel corroborationis id concessum sit: non autem, si quis à piscibus abhorret, vel putantur nocere temperamento: tunc enim causa non subest cur gemina refectio concedatur.

Si concessus vsus carnis.

DVBITATIO VII.

Vtrum peregrini teneantur speciali ieiunio loci in quo versantur.

Hæc quæstio pendet ex illa generali, Vtrum peregrini, ratione transitus vel hospitij teneantur consuetudinibus loci, vbi versantur. quam fusè tractat noster Sancius lib. 3. de Matrimonio disput. 18.

Respondeo breuiter, & Dico Primò, Si peregrinus venerit eò vt ibidem constituat domicilium, statim contracto domicilio tenetur seruare ieiunia, festa, & alias loci illius consuetudines, sicut alij ciues. In hoc conueniunt omnes Doctores; nam hoc ipso, quo ibi constituit vel contrahit domicilium, desinit esse peregrinus, & fit incola, & pars illius Reipub. ac proinde incipit obligari illius legibus & consuetudinibus.

Ad contrahendum autem alicubi nouum domicilium, requiritur vt incipias ibi habitare cum animo perpetuò manendi, vt ex communi sententia Doctorum docet Siluester v. Domicilium numero 2. & Sancius 3. de Matrim. disput. 23. Vnde si venias cum animo manendi solum ad tempus aliquot annorum, sicut studiosi ad Academias, non contraxisti domicilium. In dubio tamen an statuerit quis manere perpetuò, præsumitur voluisse (ac proinde habere domicilium) ex habitatione decenniali, vt iidem tradunt. Quòd si quis duobus locis vicissim habitet cum animo ita perpetuò faciendi, in vtroque domicilium habebit, vt Siluester num. 2. & alij docent. Vnde consuetudinibus loci, vbi præsens fuerit, tenebitur: Domicilium autem semel contractum non amittitur animo recedendi, sed requiritur vt reipsa deserat, ita vt non dicatur ibi amplius habitare. vnde non desinet obligari, donec reipsa recedat.

Dico Secundò, Etiam si non constituat ibi domicilium, sed solum cogitet manere per maiorem anni partem, tenetur similiter ieiunij loci & aliis consuetudinibus. Hanc etiam credo esse communem sententiam; quia plerique DD. etiam strictius loquuntur. Probat, Quia etsi talis habitatio non est sufficiens ad contrahendum domicilium absolute; sufficit tamen ad domicilium parochiale, & ad contrahendam parochiam quoad omnia Sacramenta necessaria, vt docet Siluester v. Domicilium num. 2. & Angelus eodem, & vterque v. Parochia. nam hoc ipso, quo quis cum tali animo incipit habitare alicubi, fit parochianus illius loci, & subiectus illi parochiæ. quod non solum verum est quoad Sacramenta necessaria, sed simpliciter quoad omnia ecclesiastica, vt Confirmationem, matrimonium, sepulturam, dispensationem votorum, &c. præter Sacramentum Ordinis, (sub quo intellige etiam primam tonsuram) vt bene ostendit Sancius disput. 23. & tenent plerique

46 Constituens domicilium.

47 Manens per maiorem anni partem.

rique recentiores, vsusque confirmat: ergo etiam talis habitatio est sufficiens ad contrahendam obligationem statutorum & consuetudinum loci.

48
Si minore
anni parte.

Sententia
quorum-
dam, non
obligari
tales.

Sed difficultas est, Vtrum obligetur, si non stauerit ibi tanto tempore manere; sed minore anni parte? Sane probabilius censet non teneri, si scandalum ablit, & illa in loco domicilij non obligent. Primò, Quia tali mansionem non contrahitur parœcia, seu obligatio Sacramentorum in illo loco percipiendorum: ergo nec consuetudinum loci: non enim videtur esse maior ratio in his, quàm in illis. Secundò, Quia illa consuetudines solum obligant ibi habitantes: sed quia solum minore parte anni ibi versatur, non censetur ibi habitare: ergo. Maiorem docet Ioannes Medina C. de ieiunio, q. 10. dicens non obligari eos, qui illuc aliunde conueniunt non animo habitandi. Idem apertè insinuat Paludanus d. 15. q. 4. art. 3. D. Anton. p. 2. tit. 6. cap. 2. §. 2. Siluest. v. Ieiunium n. 7. & multi alij. Quod confirmatur, quia Episcopus loci & Magistratus non possunt obligare nisi suos subditos, qui sunt soli incolæ. Mithor probatur, quia à minore parte non fit denominatio, sed solum à maiore. Tertio, Quia hæc sententia est media inter eam, quæ requirit domicilium, quæ est nimis laxa; & inter eam, quæ solum transitum, vel vnius diei præsentiam, quæ est nimis stricta: nec commodior terminus videtur posse assignari, quàm is, qui à DD. assignatur ad contrahendam parœciam. Nec obstat versiculus ille vulgatus,

Si fueris Romæ, Romano vivito more,

Et si sis alibi, vivito sicut ibi. Nec illud D. Ambrosij, quod refert D. Augustinus Ep. 118. cap. 2. *Ad quamcumque Ecclesiam veneris, eius morem serua.* quia hæc continent non præceptum, sed bonum consilium, seposito scandalo, vt ex toto Augustini discursu, & ex Glossa in cap. Illa. dist. 12. colligitur.

49
Est proba-
bilis.

Hæc sententia est probabilis, eaque non solum de peregrinis, qui alibi fixum domicilium habent, sed etiam de vagis, qui nusquam firmam sedem obtinent, intelligi potest. Nam eadem ratio in illis locum habet, nimirum quia non sunt incolæ aut inhabitantes; & DD. generaliter loquuntur, nec distinguunt hoc loco inter peregrinos & vagos; sed volunt omnes alienigenas, qui veniunt animo non manendi, non teneri. Ita Paludanus, D. Anton. Siluester, & Medina supra. Nec obstat quod possint percipere Sacramenta vbiicumque se inveniunt; quia illud est privilegium, non obligatio: ad nullam enim in particulari astringuntur parœciam, nisi per maiorem anni partem aliquo loco consistere decreverint. Neque absurdum videri debet, eum, qui nusquam sinit, nullis statutis particularium locorum teneri. Verum etsi hæc probabilia sint, tamen

50
Contraria
videtur
verior.

Dico Tertio, Contrariam videri veriore, spectata consuetudine fidelium passim recepta. Probatur Primò, Quia fideles non solum rudes, sed etiam doctores passim vbiique putant se obligari ad ieiunia & festa locorum, vbi ipsos versari contigerit, si constituerint ibi ad aliquot dies manere: adeo vt si quis deprehenderetur vesci carnibus die ieiunij, vel violare festa, puniretur ab Ordinario tamquam transgressor; maximè si duos vel tres menses ibi mansisset: atqui consuetudo ex tali opinione orta inducit obligationem, non minus quàm lex vniuersalis; non enim alio modo

id quod antè non obligabat, incipit per consuetudinem esse obligatorium, quàm quod homines putent se obligari, & incipiant illud passim tamquam obligatorium seruire, vt communiter Doctores tradunt. Itaque cum consuetudo seruandi aliquid statutum, vel consuetudinem, etiam liberam, ex opinione obligationis inducat obligationem; & hæc consuetudo talis sit, videtur omnino inducere obligationem. Nec refert, quod hæc consuetudo orta sit ad scandalum vitandum, quia non respicitur ex qua occasione vel causa impulsua inducta sit, sed consuetudo talis sit, videtur obligatoria est inducta: sicut enim vitatio scandali est sufficiens ratio ad aliquid absolute vetandum per legem; ita etiam ad absolute vetandum per consuetudinem.

Dices, Consuetudo populi non potest inducere obligationem legis ecclesiasticæ; quia populus non potest ferre legem ecclesiasticam. Eiusdem autem potestatis est obligare consuetudine & obligare lege. Resp. Consuetudinem talem non habere vim legis directè ex voluntate populi, sed ex tacito vel expresso consensu Ordinarij loci: qui hoc ipso quo scit illam obseruari tamquam obligatoriam, & non contradicit, censetur eam approbare, eique vim legis date; & potest populum cogere vt eam seruet. Nec obstat quod Ordinarius non videatur peregrinos posse obligare, sed solum incolæ; quia quamdiu in loco ipsius iurisdictionis versantur, potest eos communibus statutis, quatenus id ad bonam administrationem sui populi est necessarium aut expediens, obstringere. Imò Iure gentium id videtur receptum, vt omnis Princeps possit in sua ditione externos, quamdiu ibi versantur, legibus suis constringere, & delinquentes punire. Id enim est necessarium ad bonum commune, ne illi suis moribus vel actibus populo sint damno vel scandalo. Sic constituuntur à magistratibus in diuersis locis pretia rerum, quæ etiam externi in vendendis suis mercibus seruare tenentur. Sic prohibetur armorum certi generis delatio, rerum quarundam exportatio, importatio, distractio, & similia, quæ etiam ad externos transeuntes pertinent. Simili modo prohibentur vitia sub grauibus pœnis, quæ etiam externis ea committentibus infliguntur, etiam si inter se absque iniuria alicuius incolæ peccauerint. Ex quibus fit vt etiam statuta particularia ieiuniorum & festorum externos obstringere possint, qui eo tempore intra diocesim vel oppidum, vbi seruanda sunt, versantur.

Secundò, Quia id est magis consentaneum rationi, & moraliter necessarium, vt alij præceptum seruent: si enim peregrini possent vesci carnibus & cenare, magna daretur occasio ijs, apud quos versantur, se illis causâ hospitalitatis & amicitie adiungendi, & violandi præcepti; idque probat quotidiana experientia, quando aliquis tempore ieiunij accedit foris, vel recedit: nam sub prætextu tractandi amici, qui causa itineris non obligatur, hospes & domestici simul comedunt, & præceptum ieiunij violant. Vnde ob hanc causam puto Episcopum loci posse etiam peregrinos ibidem per aliquot dies subsistentes obligare vt se alijs accommodent.

Tertio, Quando quis est extra suum oppidum, non obligatur amplius ieiunij & festis oppidi, vt statim dicemus: ergo par est vt subcat obli-

Consuetudo.

An Ordinarius possit obligare peregrinos.

obligationem loci in quo versatur: qui enim sentit commodum, debet etiam sentire onus, iuxta 55. regulam Iuris.

Hanc sententiam tenet Driedo lib. 1. de Libertate Christiana, cap. 17. circa medium, ubi probat illam ex D. Augustino, Couarruu. lib. 4. variat. cap. 20. num. 8. ubi pro ea adducit Imolam, Bonifacium & Zabarel. in Clement. 2. de celebratione Missarum, & Maiorem d. 15. quaest. 5. eamque probat ex cap. Illa, d. 12. ubi referuntur verba diui Augustini ex epist. 118. cap. 2. Nauar. cap. 13. num. 5. in fine, & cap. 23. num. 120. ubi praeter dictos adducit Panormitanum, addens, communi consuetudine ita seruari. Lopez 1. p. cap. 52. & alij multi.

51
Non sufficit simplex transitus.

Non tamen ita strictè intelligendam puto, vt ratione simplicis transitus obligetur: non enim consuetudo id tam strictè obseruat. Vnde si eodem die, quo venit, vel posttridie cogiter discedere, non tenetur, secus si integro die, vel pluribus ibi manere statuerit: multoque magis, si aliquot hebdomadis, vel mensibus; tunc enim posttridie quam venit, debet se conformare: quia talis dicitur ibi manere, & habitare pro tempore. quòd si ab initio non statuit ibi manere, & singulis diebus capter occasionem redeundi, non puto teneri; etiam si fortè non proficiscatur; quia non censetur ibi villo die manere, sed esse assidue veluti in transitu. Quod intelligo, si putet se eo die profecturum, alioquin si putat se mansurum, videtur teneri ad ieiunium illius diei; quia pro illo die non se habet per modum transeuntis, sed manet ibi toto tempore quo praecipuum obligat. Similiter videtur teneri in dubio an sit profecturus: quia certus est se iam esse in loco ubi praecipuum ieiunij obligat, & non constat ei de profectioe, per quam esset excusandus. Idem dixerim de Sacro, si die festo particulari illius loci maneat ibi toto tempore, quo hoc praecipuum implendum est, hoc est, vique ad meridiem, alioquin si durante illo tempore exierit terminos loci, extra quos non extendit se illud festum, non videtur teneri.

52
Qui ieiunium vno loco expleuit.

Petes, Vtrum is qui expleuit ieiunium Quadragesimae, vel aliud, si venerit ad locum ubi nondum illud est peractum, (vt saepe modò fit ratione noui Kalendarij, non vbiq; recepti) teneatur ibidem rursus ieiunare, & à carnibus abstinere?

Respondeo, Non teneri, quia praecipuum illud iam impleuit in sua Ecclesia. vnde etiam si constitueret ibi domicilium, non teneretur: quia etiam si per hoc domicilium dicatur contrahere omnes obligationes ciuium illius loci; id tamen solum est intelligendum de obligationibus particularium statutorum & consuetudinum loci, non autem praecipuorum communium toti populo Christiano, quibus iam satisfecit. Cauendum tamen ne alij inde scandalizentur. Idem dicendum de celebratione festorum & communione Paschali.

DVBITATIO VIII.

Vtrum ciuis teneatur peculiari ieiunio sui oppidi, dum absens est.

53 **P** Aludanus d. 15. q. 4. art. 3. putat eum teneri, donec alibi incipiat habitare, & statutis illius loci obligari. Ratio ipsius est, quia par est quem-

que obligari statutis sui loci, donec incipiat adstringi statutis loci alterius: sicut Iudaei tenebantur ad legalia, donec post Christi mortem ceperunt obligari ad Euangelica Sacramenta: atqui non incipit obligari statutis loci alterius, nisi incipiat ibi esse animo habitandi: ergo si solum transeat, vel maneat ad breue tempus, manet obstrictus legibus & consuetudinibus sui loci. Idem ex Paludano docet D. Antonin. p. 2. tit. 7. cap. 2. §. 2. in fine, & Siluest. v. Ieiunium, num. 7.

Sed contraria sententia est multò probabilior, & ferè communis, quam tenet Driedo, Nauarrus, Couarruias, & Lopez supra, & alij, quos isti citant. Denique Sancius libro 5. disp. 8. ubi complures adducit, Probat DD. communiter ex cap. Illa, d. 12. desumpto ex D. Augustino epistola 118. cap. 2. ubi adducit Ambrosium respondentem sibi in haec verba: *Cum Romam venio, sabbato ieiunio, cum Mediolani sum, non ieiuno: sic & tu ad quamcumque forte Ecclesiam veneris, eius morem serua, si cuiquam non vis esse scandalum, nec quemquam tibi. Vbi aperte indicat, licitum fuisse B. Moniacae, existenti Mediolani, non seruare ieiunium suae patriae; eò quòd in loco, ubi tunc praesens erat, non ieiunaretur. Idem confirmatur ex illo verticulo, *Si fueris Roma, &c.* Ratio est, quia statuta & consuetudines locales sunt veluti affixa loco, & ligant ratione existentiae in loco. vnde statuta Episcopi non ligant extra territorium; & excommunicatio ab eo lata in fures, non incurritur à subditis furtum extra territorium committentibus, vt habetur cap. 2. de Constitution. in 6. quia extra territorium Ius dicenti non paretur impune, vt ibidem dicitur.*

54
Probabilius est, peregrinum non teneri statutis sui loci.

Hinc sequitur Primò, Vbi incolae, vel parochiani possunt vesci carnibus, vel ouis, certis diebus, ibidem id posse etiam peregrinos, etsi illo tempore in oppido vel parocia illorum non liceat, & illi eodem die domum sint reuersuri, vel ab ea discesserint. Vnde Lusitani & Nauarri per Castellam iter agentes, possunt diebus sabbati comedere extrema & viscera animalium; quamuis id in patria eorum sit illicitum; vt Nauarrus cap. 13. n. 5. Couarr. supra, & alij DD. Hispani tradunt.

55
Possunt se accommodare incolis in cibis.

Secundò, Quando est festum in vna parocia oppidi, in altera autem non est, vt interdum fit, possunt subditi parociae in qua est festum, extra limites suae parociae laborare. Hi tamen manè debent audire Sacrum, iuxta Nauarrum supra; quia praecipuum, in loco ubi vim habet, ipsum deprehendit. Confirmatur, Quia praesens impediementi superuenturi, quod ab implendo praecipuo impedit, tenetur praenire: vt si tempore Paschali posterioribus septem diebus à Communione es impediendus, teneris prioribus communicare, vt praecipuum impleas.

In festis celebratis.

Aduerte tamen, etsi haec sententia Nauarri sit tutior, alteram tamen esse valdè probabilem, vt Sancius ex quibusdam doctis recentioribus tenetur; nimirum tales non teneri ad Sacrum, si durante adhuc commoditate implendi praecipui, sint futuri extra limites loci: nam quamdiu adhuc superest illa commoditas, non peccant contra praecipuum non audiendo; dum verò sunt extra limites loci, desinunt obligari. Neque tenentur praenire, audiendo ante abitum; quia tunc solum tenentur praenire, quando manente vi praecipui, seu nostrae subiectione, impediendi sumus:

56
Antequam tunc audire Sacrum.